

Łódź, dnia 20. 09. 2019

dr hab. Aurelia Mandziuk-Zajączkowska, prof. A. S.

Akademia Sztuki w Szczecinie

Wydział Malarstwa i Nowych Mediów

Recenzja rozprawy doktorskiej;

mgr Piotr Pandyra

“Było, minęło i teraz. Pejzaże ciała i szyte portrety”

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej

w Krakowie.

Wydział Sztuki

Promotor: prof. dr hab. Grażyna Brylewska

O doktorancie:

Piotr Pandyra w roku 2003 ukończył krakowską Szkołę Artystycznego Projektowania Ubioru (SAPU). Jest Absolwentem Wydziału Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, kierunek Edukacja Artystyczna w zakresie sztuk plastycznych. Dyplom licencjacki pod kierunkiem prof. Grażyny Brylewskiej obronił w roku 2006, a dyplom magisterski w roku 2009 pod kierunkiem prof. Jana Bujnowskiego. W roku 2013 podjął studia doktoranckie na Wydziale Sztuki w macierzystej uczelni. Jest artystą niezwykle aktywnym, swoje kolekcje, rysunki i obiekty prezentował na pokazach i wystawach w kraju, między innymi w Krakowie, Poznaniu, Łodzi, Warszawie oraz zagranicą, między innymi w Chinach, USA, Serbii, Portugalii, Wielkiej Brytanii. Otrzymał nagrody: France Patchwork, 10th International Artextures, Exposition d'Art Textile Contemporain, Francja 2018, Nagrodę im. prof. Ireny Huml, 10 Międzynarodowe Biennale Artystycznej Tkaniny Lnianej "Z krosna do krosna", Krosno 2018, Wyróżnienie w kategorii rysunek, The Fourth International Biennial of Nude "Marko Krstov Gregović", Czarnogóra 2018

Ocena rozprawy doktorskiej

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska, zgodnie z sugestią autora zasygnalizowaną w tytule, jest swego rodzaju mostem pomiędzy tradycją, a współczesnością, tym co *minęło* i tym co *teraz*. Pandyra w swoich pracach, jak sam to określa, „żongluje konwencjami”, poszukując jednocześnie własnego języka syntezy - indywidualnego charakteru, własnej „wspólnoty sztuk”, co czytelne jest w dysertacji. Składa się ona z analizy wybranych przykładów z zakresu sztuki ciała, zarówno w ujęciu historycznym, jak i w kontekście sztuki krytycznej. Praca odnosi się również do historii portretu okresu międzywojennego, przywołuje „ ducha” Art Deco, dotyka konstruktywizmu, ekspresjonizmu i stanowi rozbudowaną refleksję na temat przenikania się, wieloznaczności oraz powtarzalności form i tematów w sztuce. Autor dokonuje również refleksji na temat człowieka - jego ciała, twarzy - w odniesieniu do mass mediów oraz funkcjonujących obecnie norm estetycznych. Część teoretyczna wielowymiarowo i wielowątkowo odnosi się do zaproponowanego tematu i porusza zagadnienia będące odpowiednimi w odniesieniu do nakreślonej problematyki. Impulsem do powstania kolekcji prac, a jednocześnie zwrotem w stronę tego co „było” jest twórczość polskich artystów z lat dwudziestych i trzydziestych XX wieku.

Część praktyczna doktoratu składa się z dwóch przestrzeni wizualnych będących autorskimi interpretacjami aktów Tamary Łępickiej oraz portretów wybranych polskich malarzy pierwszej połowy XX wieku. Dzieło, które jest przedmiotem niniejszej recenzji składa się z obiektów oraz obrazów-tkanin.

“Pejzaże ciała” to abstrakcyjne formy będące sugestią przeskalowanych, bliskich kadrów aktów autorstwa Tamary Łępickiej - „zbliżenia przestrzeni ciała”. Cztery obiekty (o wymiarach 130cm x 65cm x 20cm) to zamknięte w skrzyniach miękkie gąbki, którym doktorant, przy zastosowaniu technik mieszanych, nadał wygląd nawiązujący *“do budowy ludzkiej skóry, jej porowatości, splotu tkanek, żył, sińców”*. Obiekty stanowią symboliczne wyobrażenie fragmentów ludzkiego ciała - „cielesną rzeczywistość”, w której, poprzez zastosowanie łatwo degradującego się materiału, możemy obserwować również zachodzące zmiany wynikającą z upływu czasu. W tak skonstruowanych obiektach *“czas ma status nieokreślony, przeszłość splata się z teraźniejszością, teraźniejszość z przyszłością”* „Ciało bardzo często występowało – pisał Grzegorz Dziamski – w postaci «abjektu», ciała wylewającego się z ram swojej figuralności, ciała wzbudzającego

niechęć i strach”. W przypadku twórczości Piotra Pandry punktem wyjścia do tworzenia “obiektów cielesnych” nie jest odrzucenie czy strach lecz obserwacja - wieloletnie doświadczenia autora, jako projektanta i wykonawcy ubiorów, w których to kształt, wielkość i charakter ciała stanowi podstawę realizacji każdego projektu. Doktorant w pracy konsekwentnie i ze świadomością rezultatów, wykorzystuje swoje doświadczenia projektanta w działalności artystycznej. Ta, jak to sam określa „*dwubiegunowość*” nie jest czymś co ciąży, przeciwnie “ *dodaje skrzydeł*”, otwiera przed nim coraz to rozleglejszy horyzont i pozwala stawiać znaki zapytania ponad designem, a sztuką.

“Szyte portrety” to cykl obrazów-tkanin, które autor “narysował” za pomocą maszyny do szycia. Te surowe lecz niezwykle wyestetyzowane, szyte fotografie są autoportretami nawiązującymi do stylistyki prac polskich malarzy: Zygmunta Waliszewskiego, Tytusa Czyżewskiego, Leopolda Gotlieba i Mieczysława Szczuki. Prace te usytuowane są pomiędzy zapożyczeniem a interpretacją, zawłaszczeniem, a inspiracją. Piotr Pandry “wcielił się” w postaci z wybranych portretów, przybrał ich pozy zmieniając ubranie i rekwizyty. O wyborze konkretnych portretów zdecydowało subiektywne i intuicyjne odczucie pokrewieństwa emocjonalnego i podobieństwa fizycznego. Autoportrety Pandry (dwa o wymiarach 188cm x 70cm i trzy 103cm x 70cm) są próbą wyrażenia charakteru nie tylko własnej twarzy, ale również osobowości. Miałam okazję przyjechać się pracom z bliska i dostrzec ich wyrafinowaną malarskość osiągniętą przy pomocy... nici. Prace składające się z tysięcy, wielowarswowo nakładających się na siebie linii nakreślonych ścięciem prostym zaskakują zarówno realistycznym, wystylizowanym wizerunkiem autora, jak i delikatną fakturą powierzchni, wynikającą z zastosowanej techniki. Interesujące są relacje pomiędzy surowym płótnem tła a linią wytyczaną barwnymi nićmi. Obrazy te sytuują się pomiędzy tkaniną, haftem, rysunkiem i malarstwem. Wykonane są bardzo czasochłonną i wymagającą wielkiej precyzji techniką haftu maszynowego sterowanego ręcznie. Technika ta jest efektem kilkuletnich eksperymentów, które doktorant przeprowadzał na różnych podłożach (tkaniny naturalne, syntetyczne, papier). W każdym z obrazów, choć współczesnym przez detale i wykonanym inną niż malarska techniką, możemy rozpoznać echa pierwowzoru. W cyklu “szytych obrazów” znajdują się jeszcze dwie, dużej urody, prace przedstawiające elementy ubrań: “biała koszula” i “białe skarpety” (137cm x 103cm). Autor, analizując i obserwując człowieka, jego ciało i twarz, jakby na marginesie, zasygnalizował to, co ciału jest niezbędne – ubranie. Wykonał monochromatyczne, ascetyczne wizerunki tego, co

nas chroni i zasłania.

Niejako "kropkę nad i" w kolekcji szytych obrazów, będącą symboliczną sugestią szczególnej relacji "uczeń-mistrz", jest praca pt. "Rozmowa" na którą składają się dwa portrety (każdy o wym. 40cm x 34cm) przedstawiające autora oraz promotorkę pracy prof. Grażynę Brylewską.

Charakterystyczne dla twórczości Piotra Pandyry łączenie doświadczeń różnych dziedzin sztuki i szukanie tego co "pomiędzy" pozwoliło autorowi pracy na stworzenie czytelnego i interesującego wizualnie komunikatu, odnoszącego się do osobistych rozważań na temat człowieka, jego ciała, twarzy oraz na temat przenikania się form i tematów w sztuce w kontekście tego co *było minęło* i tego co *teraz*. Doktorant bardzo rzetelnie, z ogromną pracowitością i dociekliwością podszedł do postawionego przez siebie zadania - wykonania autorskiego dzieła doktorskiego. Składowe elementy pracy, jak technika oraz tematyka, są spójne. Przedstawiona do recenzji praca, zarówno teoretyczna jak i praktyczna, wielowymiarowo i wielowątkowo odnosi się do zaproponowanego tematu i świadczy o dużej wrażliwości i samodzielności w obrębie podejmowanych decyzji oraz działań twórczych. Wyjątkowość realizacji doktoranta dostrzegam w oryginalnym, autorskim wykorzystaniu tradycyjnej techniki (haft) do budowania współczesnego przekazu artystycznego. Pracę charakteryzuje czytelność komunikatu, konsekwencja działań, dbałość o urodę formy. Odwołując się do tradycji historii sztuki i czerpiąc z niej impulsy, doktorant swoim dziełom nadaje nowe konteksty, a tym samym nowe treści.

Konkluzja

Praca doktorska pana mgr Piotra Pandyry, pt. "Było minęło i teraz. Pejzaże ciała i szyte portrety" prezentuje oryginalne dokonanie artystyczne i spełnia wymogi zawarte w ustawie o stopniach i tytułach w zakresie sztuki (Dz.U. z 2016 roku poz.882) z dnia 14 marca 2003 roku. W związku z powyższym, z całym przekonaniem wnioskuję o dopuszczenie pracy doktorskiej do publicznej obrony oraz o przyznanie mgr Piotrowi Pandyrze stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuk plastycznych, dyscyplinie sztuki piękne.

